C U R T E A D E A P E L N O R D

Dosarul nr.21rji-1618/24 Judecătoria Orhei, sediul Rezina
Nr.PIGD 1-22055701-03-21rji-27112024 Judecător: Ivan Parii

D E C I Z I E
În numele Legii

30 aprilie 2025 municipiul Bălţi

Colegiul penal al Curţii de Apel Nord
În completul compus din:
Preşedintele completului, judecător Ghenadie Liulca
Judecătorii Ludmila Iarmaliuc, Aurelia Andronache

a examinat în lipsa părților, în ordine de recurs, recursurile directorului Penitenciarului nr. 17 Rezina, Veaceslav Dascal și al avocatului Iachimov Cristina declarate împotriva încheierii judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 23 ianuarie 2023 de examinare a plângerii condamnatului **Lupu Nicolai** împotriva instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Ținând cont de materialele prezentate instanței, pentru expunere asupra recursurilor, Colegiul, -

c o n s t a t ă :

La data de 01 aprilie 2022, avocatul Cristina Iachimov în interesele condamnatului Lupu Nicolai, a depus plângere împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitor la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței CtEDO, afectează drepturile prevenitului și condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Prin încheierea judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 23 ianuarie 2023 s-a admis parțial plângerea avocatului Cristina Iachimov în interesele condamnatului Lupu Nicolai.

S-a constatat faptul că, condamnatul Lupu Nicolai, a fost deținut cu statut de condamnat în Penitenciarul nr. 17 Rezina în perioadele 19.06.2002-04.11.2014 și 29.11.2014- 13.03.2017, timp de de 5356 (cinci mii trei sute cincizeci și șase) zile, în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

În condițiile art. 473/4 alin. (4) CPP, s-a redus pedeapsa condamnatului Lupu Nicolai, cu 535 (cinci sute treizeci și cinci) zile, în care condamnatul s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 17 Rezina, în condiții contrare prevederilor art.3 CEDO.

Deoarece Lupu Nicolai este condamnat la detenție pe viață, termenul de pedeapsă redus în condițiile art. 473/4 alin. (4) CPP, de 535 (cinci sute treizeci și cinci) zile, considerându-se drept termen ispășit efectiv de condamnat.

În privința perioadei rămase de 6 (șase) zile, calculate în condițiile art. 473/4 alin. (4) CPP, s-a acordat cu titlu de compensare condamnatului Lupu Nicolai, suma de bani în mărime de 300 (trei sute) lei, adică, câte o unitate convențională pentru o zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.

S-a respins ca fiind depusă tardiv, capătul din plângerea avocatului Cristina Iachimov în interesele condamnatului Lupu Nicolai referitor la constatarea faptului detenţiei ultimului cu statut de prevenit şi condamnat în condiţii contrare art.3 CEDO, în Penitenciarul nr.13 Chișinău, în perioadele 27.11.2000 – 11.12.2000 și 02.01.2001-19.06.2002.

Capătul de plîngere privind constatarea încălcării drepturilor privind condițiile de detenție a condamnatului, garantate de art.3 CEDO, pentru deținerea lui Lupu Nicolai în Penitenciarul nr.17 Rezina, începînd cu 14.03.2017 până în prezent, s-a respins ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu încheierea instanței de fond aceasta în termen a fost contestată cu recurs de către Directorul Penitenciarului nr.17 Rezina, Veaceslav Dascal care a solicitat admiterea recursului, casarea încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 23 ianuarie 2023, pronunţarea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă plângerea condamnatului Lupu Nicolai, privind aplicarea prevederilor art. 473 -473^4 Cod de procedură penală ca fiind neîntemeiată şi nefondată, precum şi tardiv înaintată.

În motivarea recursului a invocat ilegalitatea și netemeinicia încheierii judecătorului de instrucție în acest sens reținând că în raportul prezentat de Penitenciarul nr. 17-Rezina au fost descrise detaliat condiţiile de detenţie din Penitenciarul nr. 17-Rezina, referitor la problemele invocate de reclamant în plângerea sa, cu prezentarea argumentelor plauzibile fondate pe probe concrete care combat pretenţia condamnatului, că s-ar fi încălcat careva norme legale care ar constitui o sursă de tratament inuman sau degradant decât dacă nu ar oferi un spațiu locativ mai mic decât cel prevăzut de legislație.

Reiterează că la examinarea plângerii condamnatului Lupu Nicolai, privind condiţiile precare de detenţie din Penitenciarul nr. 17-Rezina, instanţa de judecată n-a luat în considerare particularităţile individuale pentru fiecare caz în parte, acestea fiind examinate prin prisma condiţiilor generale din instituţiile penitenciare conform datelor din Raportul anual pentru anul 2017 al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane, precum şi pe practica Curţii Europene a Drepturilor Omului, inclusiv în cauzele contra Moldovei, facînd referire la cauza Mozer c. R. Moldova şi Rusiei din 23.02.2016; cauza Rotaru c. Moldovei din 15.02.2011; cauza Ciorap c. Moldovei din 19.06.2007, precum şi alte rapoarte ale organizaţiilor naţionale şi internaţionale ce ţin de acest aspect.

Dezacordul cu încheierea judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 23 ianuarie 2023 prin recursul formulat și-a expus și avocatul Iachimov Cristina în interesul condamnatului Lupu Nicolai optând întru admiterea prezentei cereri de recurs cu repunerea în termen, deoarece cu încheierea a făcut cunoştinţă la data de 25 ianuarie 2023, casarea parţială a încheierii judecătorie Rezina din 23 ianuarie 2023 în partea în care s-a constatat deţinerea lui Lupu Nicolae drept condiţii de detenţie contrare prevederilor art.3CEDO în Penitenciarul nr.17 Rezina timp de 5356 zile - care au fost împărțite la 10 iar termenul de pedeapsă fiind redus cu 535 zile, în partea în care a fost respinsă ca fiind tardivă solicitarea lui Lupu Nicolae privind constatarea condiţiilor de detenţie în condiţiile contrare art.3 CEDO în Penitenciarul 13, pronunţarea unei noi decizii prin care cererea să fie transmisă la rejudecare într-un alt complet de judecată pentru a fi admisă pe deplin după cum a fost formulată.

În argumentare, apărarea a menționat că, Lupu Nicolai s-a aflat în Penitenciarul nr.13 Chișinău-20 luni-600 zile-pe condiția de detenție preventivă.

Astfel în perioada dintre: 19 iunie 2002 - 04 noiembrie 2014 s-a deţinut în celula nr.04; 29 noiembrie 2014 - 14 martie 2017 s-a deţinut în celula nr. ?; 14 martie 2017-26 iulie 2018 s-a deţinut în celula nr.02; 26 iulie 2018 - 21 septembrie 2018 s-a deţinut în celula nr. 19; 21 septembrie 2018-17 decembrie 2019 s-a deţinut în celula nr.02; 17 decembrie 2019-19 decembrie 2019 s-a deţinut în celula nr.48; 19 decembrie 2019 - 07 octombrie 2020 s-a deţinut în celula nr.02; 07 octombrie 2020 - 08 octombrie 2020 s-a deţinut în celula nr.47; 08 octombrie 2020 - până în prezent se deţine în celula nr.02.

Apărarea a precizat condiţiile precare de detenţie din Izolatorul de Detenţie Provizorie Penitenciarul 13:

-supraaglomerarea acestui penitenciar unde fiecare deţinut nici nu beneficiază de patul său, - încălcarea numărului de deţinuţi într-o celulă conform normelor de m2 prevăzute de lege, -prezenta unui singur singur bloc sanitar în celulă care nu este izolat de locul de somn, -prezenţa mucegaiului pe pereţii din afară şi din interiorul celulelor, care ori nu au geamuri, ori acestea nu funcționează la deschiderea pentru a putea fi aerisite în modul corespunzător, -baia care este disponibilă doar o dată pe săptămână, -condiţiile insalubre din bai şi din locul unde se prepară mâncarea, -lipsa spaţului pentru a beneficia de locul de a face plimbări în aer liber, -lipsa luminii naturale în celule, - nu era asigurat cu saltele şi lenjerie de pat. Era nevoit să doarmă pe laiţa de lemn goală, - câteva luni de zile nu a avut parte de lumina naturală a zilei, din faptul că geamul de la celule era îngrădit - acoperit cu o tablă de metal cu nişte găuri foarte mici cu dimensiunea de 5-8 mm. care afecta pătrunderea luminii naturale şi a arului curat, -ventilarea celulei nu era din faptul că geamul era acoperit cu tablă de metal. Iar ventilarea artificială, nu avea nici un efect pozitiv, când era pornită, făcea un zgomot puternic, de la care se înfunda urechile şi provoca dureri insuportabile de cap, -veceul din celule nu era îngrădit nici într-un mod; - alimentarea cu hrană pe zi era din o cană de ceai şi o bucată de pîine (a şasa parte dimineaţa, o farfurie de cereale la amiază şi ceai sau apă caldă seara. Uneori era alimentat cu hrană doar o dată pe zi, în urma alimentări insuficientă cu hrană, în timp de trei luni a slăbit cu 10 de kg. - 11 luni a fost lipsit de posibilitatea de a primi duş. De asemenea era plin de păduchi de haine şi clopiploşniţe care îl muşcau în atâta că îşi făcea răni pe corp. Din faptul prezenţii acestor insecte trei luni de zile el nu putea să aibă un somn liniştit. Din cauza vârstei fragede pe care o avea şi din cauza lipsei de resurse financiare, apărarea fiindu-I asigurată de apărători din oficiu, nu s-a adresat în instanţă la acel moment,

Condiţiile precare de detenţie din Penitenciarul nr. 13 – Chişinău, în Institutul Penitenciar nr. 13 Chişinău a fost deţinut în perioada de timp 10.2000 până la 19 iunie 2002 în cadrul Penitenciarului -13 a fost deţinut în mai multe celule supraaglomerate din faptul că în penitenciarul respectiv plafonul de deţinuţi constituie 651 locuri, însă de facto, în perioada de deţinere a sa numărul deţinuţilor era de 1a 1500 până la 1900 de persoane. Celulele în care era deţinut nu erau dotate cu mobiliere noptiere dulapuri cuiere masă scaune etc. Din lenjeria de poate era asigurat numai cu saltele foarte vechi, murdare şi pline de păduchi şi ploşniţe care făcea imposibil să pot dormi liniştit din faptul că muşcau. In celulă era insuportabil de cald (năduf) pe timp de canicula şi foarte frig pe timp de iarnă. Pereţii celulei erau galbeni de la fumul de ţigară, de asemenea pe pereţi era prezent mucegaiul. Blocul sanitar din celulă (veceul) nu era separat de restul celulei, era îngrădit cu un perete cu înălţime de l metru, tot mirosul neplăcut de la veceu rămânea în celulă şi era nevoit să respire cu acest miros neplăcut. în celulă lipsea lavoar, apa de băut era nevoit s-o ia de la robinetul care era destinat pentru veceu. Tot la acest robinet era nevoit să-şi spăle vesela şi să-şi facă nevoile fiziologice. Din faptul că în celulă erau mai mulţi deţinuţi de cât numărul de patimi, dormeau pe rând, sau dormeau pe şezute, câte 3-4 persoane pe pat. în perioada anilor 2000 - 2002, livrare energie electrice se efectua conform unui grafic (3 ori pe zi, o oră dimineaţă, o oră la amiază, şi o oră seara), din acest fapt în celulă era imposibil de a putea face lectură sau de a face o cană de ceai de a se încălzi pe timp rece. La Penitenciarul -13, de la ora 6:00 dimineaţa până la ora 23:00 era un zgomot foarte puternic din faptul că administraţia intenţionat la 4 difuzoare de o putere mare punea muzică, iar geamurile nu era posibil de închis deoarece lipseau în general. Acest fapt provoca dureri foarte mari de cap. Primirea duşului pentru deţinuţi era organizată o dată la 15 zile, câte 10 -15 minute, cu apă foarte fierbinte, sau abia caldă, în încăpere de duş cu zece scurgeri fâceam duş câte 15 - 22 de persoane, a) încăperea de duş era foarte murdară şi cu mucegai pe pereţi. Alimentarea cu hrană era insuficientă, necalitativă, cantitatea scăzută, lipsită de diversitate. La general din meniu lipsea produsele alimentate aşa cum ar fi carne, peştele, ouăle, lapte, untul, zahărul etc. Pe faptul condiţiilor inumane şi degradante, începând cu anul 2012 personal a de pus mai multe plângeri către administraţia IP-13 cât şi Organe Superioare Ierarhice cu privire la celulele nr. 43,45 şi 45, prin care detaliat a descrise condiţiile precare de detenţie, şi faţă de care nu se întreprinde nicio măsură pentru ameliorarea acestor condiţii pe parcursul acestor şapte ani. Acest fapt precum că unele încăperi sunt

vopsite cosmetic nu hotărăște problemele esenţiale, a) Acestea celule se află în subsolul clădirii unde permanent este frig şi umede, b) Faptul precum ca veceul este îngrădit cu un prieten tot de una nu corespunde legislaţiei, deoarece este lipsit de ventilare şi nu are uşă, tot mirosul neplăcut rămânea în celulă, c) Iluminarea naturală greu pătrunde în celule din faptul numărului mare de gratii ia geamuri şi care sunt contrar Anexei nr.22 SEPC, care de fapt au mărimea ochilor de grilaj de 3x4 cm. contrar legii care prevede mărimea de *15x20* cm.. Administraţia la acest capitol comunică că nu pot fi înlăturate din motive de securitate, argument nejustificat şi contrară legii în vigoare, d) Prin răspunsul său dat Ombudsmanuliii RM nu menționează faptul securităţi, dar spune că la moment nu dispune de resurse financiare, e) Masa pentru mâncare şi scaunul de şezut este betonat în podea chiar lângă veceu. Acest fapt a fost faeut conştient de către administraţia P-13 de ai afecta demnitatea umană, f) Celulele nu sunt ventilate. Acea confirmare a P-13 precum ca celula este ventilată prin geam şi gaura de deasupra uşii, este o afirmație lipsită de suport juridic, deoarece fereastra se a lia la nivelul solului prin care uşor pătrunde murdărie şi gunoaie (fapt constatat de CpDOM în Raportul sau din 201.4 şi anexat la dosar),iar gaura de deasupra uşii care chipurile este destinata pentru ventilare nu are nici un efect pozitiv, dar dimpotrivă, prin gaura dată pătrunde numai miros neplăcut de pe coridor, din cauza ca pe întregul coridor merge canalul central de canalizare, care permanent se înfundă şi tot mirosul neplăcut pătrunde în celulă, g) Plimbarea se petrece într-un box care este la 3 metri adâncime faţă de nivelul pământului, în care mai ies şi ţevile de la canalizare din care se emana miros neplăcut care face imposibil plimbarea la aer curat, h) Administraţiei P-13 în permanență punea piedici când încerca să acumuleze dovezi ce este legat de condiţiile precare de detenţie, prin faptul ca nu înregistra petițiile sale şi nu primea răspuns la ele. Era nevoit ca adresările să le expedieze în adresa P-13 prin scrisori recomandate, i) Asistenţă medicală în permanenţă a fost şi este de o calitate joasă la plângerile sale cu privire că are nevoie de ajutor medical, serviciul- medical al P-13 îi dădea careva tablete şi cu asta se termina îngrijirea mea medicală; Informaţia dată nici nu a fost înscrisa în cartela sa medicală. Astfel căia data arestării era sănătos, însă pe parcursul executării pedepsei în P- 13 s-a îmbolnăvit de mai multe boli în urma condiţiilor precare de detenţie.

Potrivit prevederilor art.447 alin. (1) Cod de procedură penală: *”recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezența părţilor la proces”.*

Respectând principiul contradictorialității, instanța de recurs a fixat data examinării recursului şi a dispus să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței.

La data de 09 aprilie 2025 referință a depus în instanța de recurs avocatul Iachimov Cristina, solicitând admiterea cererii de recurs, cu anexarea înscrisurilor în confirmarea adresării către administrația Penitenciarului nr.17 Rezina în fiecare an cu plângeri/solicitări referitor la condițiile de detenție indecente, alimentația necorespunzătoare, condițiile din celule nefiind respectate 4m^2, fiind lipsa răspunsului la plângeriile înaintate.

Verificând argumentele cererilor de recurs în raport cu materialele prezentate instanței și prevederile legii, Colegiul penal a ajuns la concluzia, că recursul administrației instituției penitenciare nr.17 Rezina urmează a fi respins ca nefondat, soluția Colegiului fiind adoptată în conformitate cu prevederile art.449 alin.(1) pct.1) lit.a) Cod procedură penală, iar recursul părții apărării urmează a fi admis cu casarea încheierii instanței de fond, rejudecarea cauzei și emiterea unei hotărâri noi, din următoarele considerente.

Conform art.448 alin.(1) Cod de procedură penală, *judecând recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs*.

Conform art.449 alin.(1) pct.2) lit.b) Cod de procedură penală, *judecând recursul, instanța admite recursul, casând hotărârea, parțial sau integral, rejudecă cazul cu adoptarea unei noi hotărâri.*

Astfel, Colegiul penal va susține poziția avocatului condamnatului în partea constatării faptului că el, a fost deţinut în Penitenciarul nr.17 Rezina și Penitenciarul nr.13 în calitate de condamnat, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO.

În susținerea soluției adoptate, Colegiul penal se va referi la unele prevederi legale ce reglementează punerea în executare a hotărârilor judecătorești cu caracter penal și anume.

Potrivit art.469 alin.(1) pct.17^1) Cod de procedură penală, *la executarea pedepsei, instanţa de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.*

În conformitate cu prevederile art.473^2 Cod de procedură penală, (1) *Plângerea împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului,*

afectează drepturile condamnatului sau ale prevenitului, garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, poate fi înaintată de către condamnat sau prevenit, personal sau prin intermediul unui avocat, la instanța de judecată în a cărei rază teritorială se află instituția penitenciară în care se deține condamnatul sau prevenitul ori, după caz, din care a fost eliberat. (2) *Plângerea referitoare la condițiile de detenție menționate la alin.(1) trebuie să conțină datele privind perioada și locul detenției, precum și descrierea detaliată a condițiilor materiale care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului, cu solicitarea de a obliga administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile materiale contestate. La plângere pot fi anexate explicațiile altor condamnați sau prevenți, copiile plângerilor anterioare, adresate administrației instituției penitenciare sau autorităților de supraveghere, și răspunsurile lor, alte probe relevante. Concomitent cu depunerea plângerii, se expediază o copie a acesteia, cu anexarea materialelor respective, către organul care pune în executare sentința sau încheierea*. (3) *Condamnații care au fost deținuți cel puțin 10 zile în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, drepturi care reies din obligația statului de a asigura condițiile de detenție, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei*. (4) *În cazul în care partea neexecutată din pedeapsă nu permite deducerea integrală a reducerii pedepsei sau perioada încălcării condițiilor de detenție este mai mică de 10 zile, în privința perioadei rămase condamnatul poate solicita despăgubire în valoare bănească*. (5) *Plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sânt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție*.

Art.473^3 Cod de procedură penală stipulează, că (1) *Plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se examinează de către judecătorul de instrucție, cu participarea condamnatului sau a prevenitului și, după caz, a avocatului acestuia și a reprezentantului administrației instituției penitenciare*. (2) *Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației*

instituției penitenciare. (3) *Pentru examinarea plângerii, reprezentantul administrației instituției penitenciare prezintă instanței de judecată în scris, în termen de 10 zile, un raport în care răspunde la toate pretențiile invocate de condamnat sau prevenit în plângere, cu menționarea măsurilor întreprinse pentru înlăturarea condițiilor de detenție contestate, dacă asemenea măsuri au fost întreprinse. Copia raportului și a materialelor anexate la acesta se înmânează condamnatului sau, după caz, prevenitului care a depus plîngerea de către reprezentantul administrației instituției penitenciare*. (4) *Termenul maxim de examinare a plângerii referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului este de 3 luni*.

Potrivit art.473^4 Cod de procedură penală, (1) *La evaluarea condiţiilor de detenţie, instanţa de judecată dă apreciere atît probelor prezentate de părţi, cît şi rapoartelor instituţiilor naţionale şi internaţionale în domeniu*. (2) *La evaluarea condiţiilor de detenţie, instanţa de judecată ţine cont de efectele cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale condamnatului, precum şi de perioada în care condamnatul a fost deţinut în condiţiile contestate*. (3) *În urma constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, instanţa de judecată obligă administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile precare de detenţie, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăşi 15 zile, după expirarea căruia instituţia penitenciară informează instanţa de judecată despre executarea încheierii*. (4) *În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Instanţa de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat*. (5) *În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condiţiile alin.(4) din prezentul articol, iar în privinţa perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente*. (5^1) *În cazul constatării faptului că*

condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi perioada încălcării condiţiilor de detenţie este mai mică de 10 zile, instanţa de judecată dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare. (6) *În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473[2] alin.(3), persoanele condamnate la detenţie pe viaţă nu pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei, dar pot înainta o acţiune civilă*. (7) *Reducerea pedepsei sau, după caz, încasarea despăgubirii în valoare bănească, prevăzute la alin.(4) şi (5), se efectuează indiferent de confirmarea sau neconfirmarea vinovăţiei organului care pune în executare sentinţa sau încheierea ori a persoanelor publice din cadrul acestui organ*. (8) *Dacă nu se constată încălcări ale prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale în cadrul executării pedepsei, instanţa de judecată dispune respingerea plîngerii*. (9) *Încheierea adoptată în condiţiile prezentului articol este executorie imediat, însă poate fi atacată cu recurs la curtea de apel de către părţi, în termen de 15 zile de la data pronunţării, prin intermediul instanţei de fond. În cazul încasării mijloacelor băneşti, încheierea instanţei de judecată se execută în condiţiile prevăzute de Codul de executare*. (10) *Pedeapsa redusă în condiţiile alin.(4) constituie pedeapsă efectiv executată*.

În sensul normelor de procedură menționate supra, Colegiul penal atestă că, condamnatul Lupu Nicolai, ispășind pedeapsa în Penitenciarul nr.17 Rezina, a depus plângeri împotriva administrației instituției penitenciare referitor la condițiile de detenție în Penitenciarul nr.17 Rezina și în Penitenciarul nr. 13 Chișinău, care, conform jurisprudenței CtEDO, afectează drepturile prevenitului și condamnatului garantate de art.3 din CEDO.

Prin încheierea judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 23 ianuarie 2023 s-a admis parțial plângerea părții apărării în numele condamnatului Lupu Nicolai cu privire la constatarea faptului detenţiei în condiţii inumane şi degradante care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Verificând legalitatea și temeinicia încheierii atacate, instanța de recurs constată că, instanța de fond a examinat cauza superficial, fără a cerceta minuțios sub toate aspectele circumstanțele cazului.

Potrivit materialelor cauzei rezultă că, prin sentinţa Colegiului penal al Tribunalului Chișinău din 25 iunie 2001 Lupu Nicolai a fost condamnat: în baza art. 88 pct.pct.1),4),6) și 8) Cod penal (red.1961) la detenţiune pe viaţă; în baza art.121alin.2) pct.pct.1),2)3),5), 7) Cod penal (red.1961) la 18 ani privaţiune de libertate; art. 88 pct.pct.1),6) Cod penal (red.1961) la 23 ani privaţiune de libertate; art. 15, 88 pct.pct.1),4),7) și 8) Cod penal (red.1961) la 20 ani privaţiune de libertate. Conform art.39 Cod penal (red.1961), pentru concurs de infracţiuni, i-a fost aplicată pedeapsa definitivă detenţiune pe viaţă. Termenul ispășirii pedepsei a fost calculat începând cu 26.10.2000 cu includerea în termenul pedepsei a perioadei aflării în stare de arest începând cu 26.10.2000 până la data pronunţării sentinţei.

Începutul termenului pedepsei: 26.10.2000.

Din analiza raportului prezentat de reprezentantul penitenciarului nr. 17 Rezina, rezultă că Lupu Nicolai s-a deţinut în P-13 Chișinău în perioadele: - 27.11.2000 – 11.12.2000; - 02.01.2001-19.06.2002. Potrivit aceluiași raport, condamnatul s-a deţinut în P-17 Rezina în perioadele: 19.06.2002-04.11.2014; 29.11.2014 pînă în prezent. Potrivit raportului, condamnatul în perioada 19.06.2002-04.11.2014 s-a deţinut în celula cu nr. 04. În perioada 29.11.2014-14.03.2017 – nu sunt informaţii referitor la celula în care s-a deţinut condamnatul. Începând cu 14.03.2017, condamnatul s-a deţinut în celula cu nr. 02. La moment, condamnatul se deţine în celula cu nr. 02 împreună cu 2 condamnaţi.

Astfel, Colegiul penal reţine că, conform prevederilor art.473^2 alin.(5) Cod procedură penală, plângerea referitoare la condiţiile de detenţie care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenţiei în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sunt deţinuţi în astfel de condiţii, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenţie.

Colegiul penal constată că, condamnatul Lupu Nicolai, s-a aflat în Penitenciarele nr.13 Chișinău şi nr. 17 Rezina începând cu 26.10.2000 până în prezent.

Luând în consideraţie faptul că art. art. 473^2, 473^3 şi art. 473^4 Codul de procedură penală, au fost introduse prin Legea nr. 272 din 29.11.2018, în vigoare din 01.01.2019, Colegiul penal reţine că instanţa de fond neîntemeiat a ajuns la concluzia că, în partea ce ţine de condiţiile de detenţie în Penitenciarele nr.13

Chişinău prevederile art.473[2] alin.(5) Cod procedură penală nu au fost respectate, or, condamnatul a fost deţinut consecutiv în penitenciarele respective începând cu 26.10.2000 şi până în prezent, nefiind eliberat din locurile de detenţie, anterior neadresând plângeri privind constatarea condiţiilor de detenţie în aceste penitenciare.

Astfel, se constată că plângerea condamnatului Lupu Nicolai a fost depusă în termeni legali.

Instanța de recurs menționează că, întru adoptarea soluției pe caz, judecătorul de instrucție cu referire la rapoartele prezentate, nu a făcut o analiză amplă a condițiilor de detenție și cazare a condamnatului și anume ținând cont de Hotărârea Guvernului nr.583 din 26.05.2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnaţi, care în pct.464 stipulează, că *fiecare deţinut se asigură cu spaţiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 metri pătraţi, care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcţii*, relevant speței Colegiul penal reținând și pct.457 al acestui Statut, care indică, că *în penitenciare deţinuţii sânt cazaţi în celule, amplasarea şi utilarea cărora este determinată în funcţie de tipul penitenciarului, regimul de deţinere şi normele de deţinere separată a deţinuţilor*, pct.460, potrivit căruia, *în penitenciarele nespecializate, în care funcţionează mai multe categorii de penitenciare, celulele sânt grupate după cum urmează: pe sectoare corespunzătoare fiecărei categorii de penitenciar; pe secţii în cadrul sectoarelor- în funcţie de regimul de deţinere a fiecărui tip de penitenciar*, și pct.461 - *în penitenciare specializate ca izolatoare de urmărire penală sînt create sectoare de detenţie corespunzătoare penitenciarului de tip semiînchis, iar în cadrul acestora- secţii corespunzătoare regimului comun şi de resocializare, pentru detenţia condamnaţilor lăsaţi în izolator pentru efectuarea lucrărilor de deservire gospodărească*, pct.463 - *pe lângă secţiile (sectoarele) de regim iniţial corespunzătoare penitenciarelor de tip închis şi semiînchis, precum şi în izolatoarele de urmărire penală se creează curţi de plimbare a deţinuţilor*, pct.467 - *celulele din blocurile de regim din penitenciare se amenajează conform anexei nr. 23 şi se asigură cu obiecte de inventar conform normelor stabilite în anexa nr. 22 la prezentul Statut*, pct.468 - *fiecare deţinut este asigurat cu un loc individual de dormit, pe care se fixează o tăblie ce indică numele şi prenumele deţinutului*, pct.474 - *alimentarea deţinuţilor se efectuează din contul mijloacelor bugetului de stat, cu respectarea normelor minime stabilite de Guvern*, pct.475 - *alimentarea*

deţinuţilor se efectuează cu hrană caldă de trei ori pe zi, în orele stabilite de programul zilei, în încăperi speciale sau în celule. După primirea hranei, vesela utilizată de către deţinuţi este supusă prelucrării sanitare. Pentru menţinerea ordinii în timpul alimentării, în cantine sînt prezenţi reprezentanţi ai administraţiei penitenciarului, pct.477 - *deţinuţilor li se asigură acces permanent la apă potabilă*, pct.491 - *în penitenciare se asigură respectarea strictă a regulilor sanitar-igienice şi antiepidemice stabilite*, pct.496 - *dezinfectarea încăperilor de locuit, social-comunale şi a depozitelor se efectuează periodic, conform normelor sanitare stabilite*, pct.497 - *administraţia instituţiei asigură funcţionarea ritmică a ospătăriilor, uscătoriilor, frizeriilor şi altor obiecte de menire social-comunală*, pct.501 - *asistenţa medicală potrivit legii se acordă de către un personal medical calificat, în mod gratuit, ori de cîte ori este necesar sau la cerere*, pct.502 - *orice penitenciar trebuie să aibă la dispoziţie serviciul cel puţin un medic generalist, un medic stomatolog şi un medic psihiatru. În penitenciarele cu capacitatea de detenţie de 100 şi mai multe locuri, pe lîngă unitatea medicală, sînt create centre curative staţionare*.

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal indică, că prin Raportul privind vizita de monitorizare efectuată *la Penitenciarul nr.17 Rezina*, *pe data de 07.11.2019*, membrii CpPT, scopul vizitei fiind monitorizarea situației în Penitenciarul nr.17 Rezina privind respectarea drepturilor persoanelor deținute, împotriva torturii şi altor pedepse ori tratamente inumane sau degradante, precum şi pentru evaluarea implementării recomandărilor vizitei anterioare a CpPT din 23.08.2017, s-a constatat că, Penitenciarul nr.17 Rezina este un izolator de urmărire penală. În instituție funcționează: un sector de tip închis, pentru detenția condamnaților majori de gen masculin şi a persoanelor condamnate la detențiune pe viață; un sector de tip semiînchis, pentru detenția condamnaților majori de gen masculin care sunt detașați la deservirea penitenciarului. Plafonul de detenție al Penitenciarului nr.17 este de 516 persoane. În septembrie 2019 a fost sistată activitatea spitalului de tuberculoză; s-a majorat numărul de femei din cauza transferului din Penitenciarul nr.7 Rusca a deținutelor la regim inițial. Delegația a avut acces neîngrădit la orice spațiu de pe teritoriul penitenciarului. În special au fost vizitate următoarele locații: 1) sectorul locativ blocul nr. I pentru deținerea condamnaților la detențiune pe viață; 2) sectorul locativ blocul nr. 2 Izolator de detenție; 3) blocul nr.3 Regim inițial; 4) spitalul de tuberculoză; 5) curtea de plimbări şi stadionul de fotbal; 6) celulele destinate deținerii femeilor; 7) curtea de

plimbări, baia destinată condamnaților la detențiune pe viață; 8) cabinetele medicale din toate blocurile de detenție: 9) atelierele de lucru; 10) încăperile destinate întrevederilor de scurtă şi lungă durată. În urma constatatorilor membrii CpPT a stipulat că, parțial au fost realizate recomandările în urma vizita preventivă efectuată la 23 august 2017, iar în unele cazuri recomandările nu au fost realizate și s-au menținut în continuare pentru a fi realizate.

Potrivit raportul privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2022, în perioada 5-13 decembrie 2022, CPT a realizat o vizită ad-hoc în Republica Moldova. CPT-ul a vizitat 3 instituții penitenciare (P4, P13 și P18), dispunând autorităților ca 5 măsuri urgente de îndeplinit (în vizita precedentă din 2020 au fost dispuse doar 3 măsuri urgente). Raportul CPT va fi remis Guvernului în iunie-iulie 2023. În anul 2022, au fost realizate, 72 de vizite preventive în locurile privative de libertate. Urmare a acestor vizite au fost elaborate 29 de rapoarte de vizită cu 570 de recomandări. Totodată, Oficiul Avocatului Poporului a intervenit în 7 cauze de interes social sporit cu 7 rapoarte speciale, a elaborat 3 rapoarte tematice pe domenii actuale și 15 rapoarte trimestriale tematice periodice privind siguranța în locurile privative de libertate. Potrivit datelor ANP, la data de 1 ianuarie 2023 în instituțiile penitenciare erau deținute 6084 persoane (în 2021 - 6396 deținuți), dintre care 1037 preveniți (în 2021 -1694), 326 femei (în 2021 - 370), 34 minori (în 2021 - 58), 1 minoră, nicio mamă cu copii (în 2021 - 6 mame cu 6 copii sub 3 ani), 72 foști funcționari publici (în 2021 - 117) și 128 condamnați pe viață (în 2021 - 127). Majoritatea penitenciarelor nu pot asigura fizic plafonul minim de detenție. Totodată, se invocă că de către Ministerul Justiției s-a stabilit că în anul 2022 plafonul de detenție este depășit în P - 3 unde se dețin 382 persoane în loc de 366; în P- 4 unde se dețin 783 persoane în loc de 326; *în P-13 unde se dețin 816 persoane în loc de 815*; în P-18 unde se dețin 669 persoane în loc de 652. În vizitele sale, *CpPT a constatat supraaglomerarea spațiilor în P3*, P4 și P18 (cu mult peste capacitatea stabilită prin OMJ nr. 150). În anul 2022, angajații OAP au efectuat două vizite de monitorizare în P7 (vizită tematică) și P18 (vizită de follow-up). *Totodată, membrii CpPT au realizat vizite în cinci instituțiile penitenciare (P16, P17, P3, P4 și P13). Constatări în urma vizitelor: condițiile materiale de detenție rămân inumane* – Raportul OAP de vizită de follow-up la P-18 (18/05/2022). Se evidențiază anumite îmbunătățiri ale condițiilor materiale de detenție, și anume: sistarea activității blocului de plasare a persoanelor care declară greva foamei, cu reconstrucția

acestuia în ecluză; inițierea proceselor de reparație a acoperișurilor blocurilor locative; amenajarea spațiului destinat bibliotecii penitenciare; organizarea încăperilor destinate onorării unui cult religios, acreditarea unității medicale; organizarea izolatorului medical. Cu toate acestea, vulnerabilitățile evidențiate în vizitele anterioare se mențin actualmente în partea ce ține de starea materială a Sectorului 10 Bloc B: dormitorul de capacitate mare adăpostește 51 de condamnați, astfel nu se respectă standardele minime de detenție; suprapopularea; uzura profundă a mobilierului; lipsa spațiului de mișcare în interiorul celulei; poluarea auditivă; lipsa sistemului adecvat de iluminare și de ventilare etc. Toate acestea duc constituie tratamente degradante, improprii respectării demnității umane. Administrația instituției penitenciare a sesizat vulnerabilitatea ce ține de Sectorul 10 Bloc B, asigurând că vor identifica soluții în vederea destructurării celulelor de tip baracă. La fel, se atestă preliminar implementarea a 50% din recomandările anterioare. *Raportul CpPT de vizită la P - 17*: *CpPT constată tratament inegal față de deținuți pe segmentul condițiilor materiale de detenție și accesarea spațiilor comune, fapt ce menține fenomenul discriminării și subculturii criminale în instituția penitenciară, fenomen susținut tacit de angajații penitenciarului. CpPT constată necesitatea îmbunătățirii calității preparării hranei, cu implicarea personalului calificat. CpPT constată deficiențe în asigurarea condițiilor minime de trai, multe celule necesitând renovare*. *Raportul CpPT de vizită la P - 13*: *Condițiile de detenție din P - 13 sunt precare și improprii. P- 13 în continuare este suprapopulat. Lipsesc sau sunt insuficienți angajați și supraveghetori, butoane de apel pentru solicitarea ajutorului. Nu sunt servicii de salubrizare/spălare a lenjeriei. Spațiile de plimbare sunt utilizate inclusiv pentru uscarea hainelor. Persistă violența între deținuți și actele de autovătămare, drept consecință sancționarea disciplinară pentru asemenea acțiuni. CpPT constată accesul dificil în unitatea medicală pentru persoanele cu dizabilități sau în etate*.

Instanța de recurs reține faptul, că de către administrația instituției penitenciare Penitenciarul nr.17 Rezina, s-a prezentat o informație generală cu privire la suprafața ce revine unui deținut în celulele în care a fost deținut Lupu Nicolai din care reiese, că în general suprafața standart de 4 m^2 per deținut nu a fost probată inclusiv şi respectarea condițiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalațiilor electrice, că ventilarea era artificială, că deținuții sunt asigurați cu minimul necesar pentru trai, că deținuții zilnic sunt

verificați de către personalul medical în vederea acordării ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, or sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare (art.473[3] alin. (2) din Cod de procedură penală).

Subsidiar, cu referire la celelalte alegaţii ale condamnatului referitor la condiţiile sanitare şi igienice, sistemul de canalizaţie şi aerisire, alimentaţia, accesul la apă potabilă, instanța menţionează că, probele anexate în raport nu combat argumentele condamnatului, iar ca urmare se consideră că dificultăţile cu care s-a confruntat Lupu Nicolai pe parcursul detenţiei sale în Penitenciarele nr.13 Chişinău şi nr.17 Rezina, cu statut de condamnat au depăşit nivelul inevitabil de suferinţă inerent detenţiei şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenţie, aceste condiţii fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarele vizate.

Ținând cont de cele menționate, instanța de recurs concluzionează, că cerințele invocate de administrația instituției penitenciare în recurs, sunt neîntemeiate, careva temei de casare a încheierii în contextul pretențiilor înaintate nu s-au stabilit, fiind condiționată respingerea ca nefondat a recursului declarat de către directorul Penitenciarului nr.17 Rezina, Veaceslav Dascal.

Contrar alegațiilor instanței de fond, Colegiul penal rămâne solidar cu invocările apărării în interesul condamnatului referitor la faptul că dificultățile cu care s-a confruntat el pe parcursul detenției sale în Penitenciarul nr. 13 pe perioadele: 27.11.2000-11.12.2000 pe un termen de 15 zile; 02.01.2001-19.06.2002 pe un termen de 534 zile; Penitenciarul nr.17 Rezina pe perioadele: 19.06.2002-04.11.2014 pe un termne de 4522 zile și 29.11.2014-17.02.2022 pe un termen de 2638 zile, (conform datelor din raportul nr.2/1832 f.d.95), în total 7 709 zile în calitate de condamnat, au depăşit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Conventie, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarele vizate.

Având în vedere că, la soluționarea acestui tip de plângeri legiuitorul conform art.473[4] alin.(6) Cod de procedură penală, a prevăzut că *în cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473[2] alin.(3), persoanele condamnate la detenţie pe viaţă nu pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei, dar pot înainta o acţiune civilă*, Colegiul considerând necesar de a admite plângerea

condamnatului Lupu Nicolai, împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție și conform art.473[4] Cod de procedură penală, constată deținerea acestuia în instituțiile penitenciare nr. 13 Chișinău și nr.17 Rezina, în condiții contrare art.3 CEDO.

Reieșind din cele menționate mai sus, instanța de recurs reține prezența temeiurilor pentru respingerea recursului administrației penitenciarului ca nefondat și admiterea recursului apărării în interesul condamnatului Lupu Nicolai, casarea încheierii contestate, cu adoptarea unei noi soluții.

În conformitate cu art.449 alin.(1) pct.1) lit.a) și art. 449 alin.(1) pct.2) lit.b) Cod de procedură penală, Colegiul penal,-

D E C I D E :

Recursul declarat de către directorul Penitenciarului nr. 17 Rezina, Veaceslav Dascal împotriva încheierii Judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 23 ianuarie 2023, se respinge ca nefondat.

Recursul declarat de către avocatul Iachimov Cristina în interesul condamnatului Lupu Nicolai, împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 23 ianuarie 2023, prin care a fost admisă parțial plângerea avocatului Iachimov Cristina în condamnatului Lupu Nicolai împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, se admite, casează încheierea, rejudecă cauza și emite o hotărâre nouă după cum urmează.

Se admite plângerea avocatului Iachimov Cristina în interesul condamnatului Lupu Nicolai împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție care afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

Se constată faptul că, condamnatul Lupu Nicolai a fost deținut în Penitenciarul nr.13 Chișinău în perioadele: 27.11.2000-11.12.2000 și 02.01.2001-19.06.2002; în Penitenciarul nr.17 Rezina în perioadele: 19.06.2002-04.11.2014 și 29.11.2014- 06.06.2022, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO, în total 7709 zile, în calitate de condamnat.

În condițiile art.473[4] alin.(6) Cod procedură penală, se explică lui Lupu Nicolai că este în drept să înainteze acțiune civilă în instanța de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Preşedinte de şedinţă, judecător: Ghenadie Liulca

Judecătorii: Ludmila Iarmaliuc

Aurelia Andronache